

„Vuile handen”: morele dilemma's van de revolutionairen nog steeds relevant. © rr

De Roovers leggen Sartre op snijtafel

Van onze medewerker

ANTWERPEN — Jean-Paul Sartre, wiens naam dertig jaar geleden op de lippen van iedere intellectueel bestorven lag, was de jongste tien jaar niet meer salonfähig. Ten onrechte, zou je kunnen besluiten na de bewerking die De Roovers/De Onderneming maakten van *Les mains sales*. Na grondig poetsen is dit stuk over de morele dilemma's van revolutionairen nog steeds relevant.

THEATER

Sartres stuk is nauw betrokken op de naoorlogse Franse situatie en geïnspireerd op ware feiten. Hugo (Günther Lesage), kind van rijke bourgeois, verruult zijn bestaan als journalist voor een rol in het communistische verzet. De oorlog loopt op zijn einde en verschillende verzetsgroepen nemen hun stellingen in voor als de vrede „uitbreekt”.

Vanuit Hugo's radicale splinterfractie wordt geoordeeld dat Hoederer (Luc Nuyens), de leider van de communisten, net iets teveel aanpapt met de reactionaire krachten als de regent (Ryszard Turbiasz) of ene Karsky (Adriaan Van den Hoof), en dus geëlimineerd moet worden.

inziet dat Hoederer niet de vijand van de revolutie is. Hij gaat niet uit van onwrikbare wetten maar laat zijn inzichten evolueren door de omstandigheden.

Hugo is verward en laat zijn handelen sturen door twee vrouwen. De eerste is de revolutionaire Olga (Sofie Sente), die hem in bescherming neemt tegen de bloeddorstige leiders (Robby Cleiren en Turbiasz in dubbelrollen) van de splintergroep.

De andere is zijn lichtzinnige vrouw Jessica (Sara De Bosschere), die plots inziet dat revolutie geen spelletje is maar voor een man als Hoederer een concrete inzet heeft. Ze dwingt Hugo met Hoederer te praten. Zelf wordt verliefd op Hoederer; voor Hugo de aanleiding om hem te vermoorden. Tragisch genoeg heeft het commando net besloten om Hoederers weg te volgen.

Dit stuk wordt hier grondig, op een boeiende wijze onder handen genomen. Historische verwijzingen worden geschrapt, zodat de personages dicht bij onze wereld staan. Transparante perspex-platen verdelen het speelvlak in een voor- en een achterplan. De gebeurtenissen achterin tonen de algemene context — de politieke gebeurtenissen en machinaties —, die voorin laten zien hoe Hugo reageert op intellectueel

Zonder twijfel heeft Sartre in deze wankelmoedige figuur veel van zijn eigen dilemma's geprojecteerd. Hugo's drama wordt door de ironie en afstandelijkheid van de encscenering doorgeprikt. Zijn problemen zijn van narcistische aard: hoe moet hij zich een houding geven, hoe kan hij een „goed intellectueel” zijn, als zijn kwade burgerlijke geweten — de rol van Jessica — hem parten blijft spelen? Zijn dwaling wordt haarscherp getoond: niet de betrachtting om goed te zijn, maar

Stuk over morele dilemma's nog steeds relevant

om goed te doen, zoals Hoederer, bepaalt of je „iemand” bent.

De tweedeling van het speelvlak in voor-achter wordt op dit punt in twee opzichten significant. Het bloeddorstig radicalisme en de schokkende feiten op het achterplan zijn een perfecte metafoor voor een genadeloos superego. Ze zijn het complement van de narcistische structuur in de voorgrond.

Je hoeft het niet eens in de psychoanalyse te zoeken om te zien dat De Roovers/De Onderneming hier een reëel dilemma

van (jonge) mensen in een samenleving van overvloed tonen. Wat valt er te doen aan het slechte nieuws waar je mee bestookt wordt, als je zelf in weelde baadt? Hoe je handelen betekenisvol maken? Door de anekdotiek en pathetiek van Sartre onschadelijk te maken kunnen ze dat tonen.

Helaas sluipt er onrechtstreeks toch pathetiek binnen via citaten uit *Mauser*, met Heiner Müllers reflecties over revolutiegeweld. Het perspectief schuift zo weer op in de richting van de grote woorden (*Bloed! Revolutie!*). Deze toneelspelers drijven zo het gewicht van hun eigen levensvragen kunstmatig op. De afstandelijkheid in het spel blijkt in de dramaturgie slechts gedeeltelijk aanwezig te zijn: daar is een grote portie „Hugo” overeind gebleven. Deze *Vuile handen* zijn daarom geen echt meesterwerk, maar desondanks veel lucider en slimmer dan het leeuwendeel van wat er op de planken te zien is.

Pieter T'JONCK

• De Roovers/De Onderneming spelen „Vuile handen” vanaf januari op tournee. Op 6 januari in De Warande (Turnhout), 7 januari in cultureel centrum De Werf (Aalst), 9 januari in Sint-Niklaas. Tot 5 maart. Inlichtingen 03-235.04.90.